

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA

Mateřské centrum jako podpora rodičovství

Bakalářská práce

Jméno autora. Daniela Půlpánová

Jméno vedoucího práce: Mgr. Hana Francová

Abstrakt

Obsahem této práce je seznámení s rolí mateřských center v dnešní společnosti, v teoretické části je popsána situace současné rodiny a její změny, ze kterých vyplývá potřeba setkávání v neformálních skupinách. U dětí jsem se zaměřila na jejich osamostatňování a schopnost navazovat vztahy s vrstevníky. Pro maminky jsem si stanovila jako prioritu navazování vztahů s ostatními maminkami, vzájemné sdílení a sebevzdělávání v kurzech a výtvarných dílnách.

Cílem této práce je zjistit, v čem především pomohlo maminkám mateřské centrum Zvoneček a dále zmapování zkušenosti návštěvnic mateřského centra se zvládnutím nástupu jejich dítěte do mateřské školy. Tématem výzkumu je popis situace v mateřském centru Zvoneček, zjištění spokojenosti maminek a užitečnosti pobytu pro jejich děti.

Použitou metodou bylo dotazování, technika polořízeného rozhovoru, jednalo se o kvalitativní výzkum. Touto technikou bylo osloveno 37 maminek navštěvujících mateřské centrum Zvoneček, šlo o náhodný výběr. Byl použit záznamový arch, který obsahoval celkem 15 otevřených i polozavřených otázek. Při vyhodnocování otevřených otázek jsem odpovědi respondentek kategorizovala, shodné odpovědi sloučila, a dále prezentovala prostřednictvím grafů nebo tabulek. Další technikou byl kvalitativní hloubkový rozhovor s vedoucí koordinátorkou mateřského centra, který jsem zaznamenávala na diktafon a následně přepsala.

Vzhledem k použitému výzkumu byly hypotézy stanoveny až na konci výzkumného šetření:

H1: Mateřské centrum plní podpůrnou funkci pro maminky a jejich děti.

H2: Děti, které s maminkami navštěvovaly MC, se snáze zapojily mezi vrstevníky. Některé otázky z dotazníku jsem položila i vedoucí koordinátorce při rozhovoru. Při srovnání odpovědí koordinátorky a maminek jsem zjistila téměř shodné výsledky, což je důkazem profesionality a správného vedení mateřského centra.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „ Mateřské centrum jako podpora rodičovství“ vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedenými v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s §47b zákona č.111/1998 Sb. V platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zdravotně sociální fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne

Podpis studenta

Poděkování

Děkuji vedoucí práce Mgr. Haně Francové za výbornou spolupráci při vypracování mé bakalářské práce a dále vedoucí koordinátorce MC Zvoneček Anně Doleželové za poskytování potřebných podkladů.

OBSAH

Úvod	8
1. SOUČASNÝ STAV	9
1.1. Mateřská centra v ČR	9
1.1.1 Co jsou mateřská centra	9
1.1.2 Role mateřských center ve společnosti a jejich program	10
1.1.3 Úkoly sítě MC	11
1.2. Význam neformálních organizací	11
1.2.1 Změny života současných dětí	12
1.2.2 Ztráta tradičních hodnot	13
1.3 Proměny současné rodiny	14
1.3.1 Proměny sociálních rolí rodičů	14
1.4 Chlapci a děvčata, kamarádi a sourozenci	15
1.4.1 Rozdíly mezi chlapci a děvčaty	15
1.4.2 Sourozenecké vztahy	16
1.5 Důležitost zapojení otců do výchovy malých dětí	17
1.5.1 Rodičovská dovolená	17
1.5.2 Hlavní přínos otců ve výchově	18
1.6. Hra a komunikace	19
1.6.1 hra a komunikace u dětí	19
1.6.2 Význam vzájemného sdílení pro maminky malých dětí	20
2. CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY	21
2.1 Cíle práce	21

2.2 Hypotézy	21
3. METODIKA	22
3.1 Použitá metoda	22
4. VÝSLEDKY	23
4.1 Rozhovor s vedoucí koordinátorkou MC	23
4.2 Výsledky rozhovorů s maminkami-respondentkami	29
5. DISKUZE	37
6. ZÁVĚR	41
7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	42
8. KLÍČOVÁ SLOVA	45
9. PŘÍLOHY	46
9.1 Záznamový arch pro řízený rozhovor s maminkami	46
9.2 Co by mělo dítě zvládat před nástupem do MŠ	49
9.3 Jednadvacet zásad	50
9.4 program MC Zvoneček	53

Úvod

Mateřské centrum jako téma mojí bakalářské práce jsem si zvolila z důvodu osobní zkušenosti s mateřstvím a péčí o děti, a z toho vyplývající sníženou šancí na kontakt s ostatními lidmi, sdílením a získáváním zkušeností s výchovou dětí, péčí o domácnost. V dnešní době je třeba rodinu a zvláště matky podporovat, aby se necítily svým mateřstvím odsunuté mimo svět pracovní kariéry, společenských vztahů a seberealizace.

V našem městě existuje už 8 let MC Zvoneček, které vede moje kamarádka a kam chodívám na odpolední výtvarné dílny a přednášky, proto jsem zvolila tohle pro sebe známé místo, kde mám kamarádky a občas se aktivně zapojím do práce pro centrum. Znalost prostředí a maminek byly pro mě výhodou při zadávání otázek u řízeného rozhovoru a také při získávání maminek k vedení jednotlivých rozhovorů. Vedoucí koordinátorka byla potěšena vybraným tématem problematiky jejího MC, se zájmem sleduje moji práci a očekává výsledky mého výzkumu.

Obsahem mojí práce je zmapování situace, zjištění spokojenosti maminek a užitečnosti pobytu v centru pro ně a pro jejich děti. U dětí jsem se zaměřila zvláště na vhodnost návštěvy MC jako přípravy na vstup do mateřské školy, jejich osamostatňování a schopnost navázat vztahy s vrstevníky. Pro maminky jsem si stanovila jako prioritu navazování vztahů s ostatními maminkami, vzájemné sdílení a sebevzdělávání v kurzech a výtvarných dílnách. K porovnání názorů maminek jsem vedla kvalitativní hloubkový rozhovor s vedoucí koordinátorkou a záměrně jsem pokládala některé otázky stejné pro maminky i pro ni. Celou práci jsem doplnila vyjádřením odborníka Zdeňka Matějčka, který v knize Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte zmiňuje mateřské centrum jako šťastné řešení situace, jejímž cílem je překonat určitou izolaci matky s malým dítětem a přitom nijak nenarušovat ono vzácné vzájemné pouto - tedy vlastně vyhnout se jeslím a užít si svého mateřství naplno.

1. SOUČASNÝ STAV

1.1. Mateřská centra v ČR

Idea mateřských center k nám přišla z Německa, první zmínku o nich přinesla do ČR paní Rut Kolínská v roce 1990. V roce 1991 následovala exkurze Pražských matek do Mnichova, následně 1. seminář o zakládání MC a v roce 1992 bylo založeno první mateřské centrum v klubu YMCA v Praze. V současné době sdružuje Síť mateřských center celkem 309 místních mateřských center v celé České republice. Česká mateřská centra představují v zemích bývalého východního bloku ojedinělý příklad budování občanské společnosti zdola z takzvaného občanského podhoubí. Náš příklad může ukázat cestu ženám v jiných zemích. V roce 2002 byla spolu s německými kolegyněmi založena mezinárodní síť MC MINE. Matky v mateřských centrech se snaží zlepšovat životní podmínky rodin s dětmi (11).

1.1.1. Co jsou mateřská centra

Mateřská centra (dále jen MC) zřizují zpravidla matky na mateřské dovolené, které se zároveň podílejí na jejich samosprávě a zajišťují programy, umožňují matkám s malými dětmi vyjít z izolace, kam se celodenní péči o dítě dostávají. Nelze je označit pouze za vzdělávací instituci, ani jako sociální službu, nebo zařízení na hlídání dětí s možností občerstvení pro maminky, jsou prostě svébytným a těžko přesně definovatelným útvarem. Navíc jednotlivá mateřská centra se od sebe velmi liší podle potřeb a možností jednotlivých maminek (11). V některých centrech se podařilo zapojit i tatínky, např. MC Kolibřík Chomutov, MC Na zámečku Nové Město nad Metují, MC Medvídek Sušice. MC Provázek Olomouc pořádá od roku 2003 pravidelné tábory pro tatínky s dětmi, které jsou velmi oblíbené (20).

V jednom ze svých textů říká filozof Martin Buber, že se člověk díky TY stává JÁ. Dalo by se tím říci, že tím bylo již dávno vysloveno moderní poznání JÁ a pojetí cílů výchovy v postindustriálním věku – ze zážitku TEBE se stávám SEBOU. Dnes

nemůžeme a ani nemusíme být neustále k dispozici svým dětem, měli bychom jim ale dopřát možnost setkat se vzory, které pak mohou následovat (23). Důležité je pěstovat u dětí i vědomí jejich vlastní důstojnosti a respektování důstojnosti druhých lidí (30). Vhodným prostředím kromě vlastní rodiny jsou mateřská centra, která jsou založena na principu rodinné svépomoci a vzájemné službě, poskytují společenství, solidaritu a otevřenost všem generacím. MC nabízí pomoc svépomocí, vzájemné naslouchání, výměnu zkušeností a laické poradenství.

1.1.2. Role mateřských center ve společnosti a jejich program

- MC jsou místem, kde jsou děti vítány. Nacházejí zde přirozené společenství vrstevníků a vidí svoji matku v jiné roli než v domácnosti.
- MC mají neformální charakter a pomáhají nalézat nové přátele.
- Otevřenost MC umožňuje integraci do společenství "odlišných" a učí toleranci a předchází xenofobii. MC jsou otevřena všem rasám, různým sociálním vrstvám, lidem s různým postižením, uprchlíkům a dalším.
- MC vznikají dobrovolnou činností občanů a tím přispívají k rozvoji občanské společnosti a posilují mateřskou roli ženy. Společenství v MC umožňuje na principu příkladu včasné pojmenování problémů a hledání jejich řešení. Předchází se tak konfliktním situacím. V MC se učí rodiny využívat volný čas, proto dochází i k prevenci kriminality.
- MC pomáhají ženám udržovat jejich profesní orientaci a posilují jejich sebevědomí.
- Založení občanského sdružení, shánění prostorů a peněz, budování samosprávy MC, koncipování a zajišťování programů, starost o public relation, fundraising vyžaduje orientaci v zákonech, těsný kontakt s obecními úřady a zájem o obecné dění. To všechno se musejí ženy zakládající MC naučit (11).

MC pořádají programy pro matky, rodiče, děti: tvořivé, vzdělávací, sportovní, rekvalifikační i jednorázové akce, např. oslavy svátků, udržování lidových tradic a místních zvyků. Všechny akce jsou koncipovány s ohledem na to, že každé dítě je jedinečné a nezaměnitelné. Narodí se s určitým základním vybavením, s určitými

možnostmi rozvoje, ale také s určitými omezeními. Působením okolního prostředí se tyto možnosti buď zpřístupní, nebo zůstanou uzavřeny (25).

1.1.3 Úkoly Sítě MC

Síť mateřských center je občanské sdružení, které sdružuje členy (jednotlivá mateřská centra) za účelem:

- koordinovat, propagovat a rozšiřovat hnutí MC v ČR a jeho zapojení do mezinárodních organizací
- posilovat hodnoty rodiny, úlohy rodičů a mateřské role ženy ve společnosti
- podporovat právní ochranu rodiny, mateřství a rovných příležitostí mužů a žen (11).

1.2. Význam svépomocných skupin, občanských sdružení a podobných, neformálních organizací.

V dnešní době je situace dítěte jiná než dříve. Všeobecně se uznává, že děti jsou na tom lépe než kdykoliv předtím, jsou dobře živené, obvykle žije v dostatečném hmotném komfortu, dostává se mu kvalifikované lékařské péče, má přístup ke kvalitnímu vzdělávání. To jsou podmínky pro mnoho dětí dříve nedostupné, ale přesto dnešním dětem něco důležitého chybí. Hlavními rozdíly mezi výchovnými podmínkami dítěte před několika desetiletími a dítěte dnešního lze vyjádřit několika faktory:

- Absence pevných a přehledných vztahů v bezprostředním okolí dítěte
- Nedostatek reálných zážitků a činností společně s jeho blízkými členy rodiny
- Nedostatek mezigeneračních kontaktů a mezigenerační solidarity
- Častý pocit nezařazenosti, bezradnosti a neukojenosti mnoha rodičů (31).

1.2.1 Změny života současných dětí

Hmotný blahobyt našich dětí lze nazvat dětskou konzumní kulturou, kdy se úspěšní rodiče poměřují množstvím a kvalitou hraček, sportovních potřeb a elektroniky, které svým dětem kupují často pod tlakem z jejich reakcí na případné odmítnutí. Reklamy jsou cíleně zaměřené už na malé děti, které nerozlišují pravdu a fikci, ale velmi rychle si zapamatují, které výrobky musí vyžadovat po svých rodičích. Rodiče se chlubí i mezi sebou tím, co svému potomkovi mohou všechno dopřát a jak se jejich dítě umí prosadit, když od nich něco chce. Přibývá nejistých, rozpolcených rodičů, kteří chtějí mít se svými dětmi dobré vztahy, ale jaksi bezpracně, pouze na základě splnění jejich přání a poskytování služeb. Výchova, ke které patří pevně stanovené a důsledně dodržované hranice se stává čímsi nepopulárním a chce být nahrazena nějakým terapeutickým přístupem, nejlépe humanistického směru (7). Mateřské centrum může fungovat i jako místo s pevnými pravidly, která se děti učí společně dodržovat a jejich matky se zase společně naučí obrnit se trpělivostí při vzdorném chování svých dětí.

Děti minulých generací nemusely pracně tápat ve vztazích v rodině a ve svém zařazení do společnosti, téměř vše bylo dané konvencemi, tradicemi a přirozenými podmínkami k životu. Rodinný život se utvářel pravidelně a předvídatelně – velké prádlo, úklid, slavení svátků a výročí, návštěvy příbuzných, pohřby a svatby. Podobně i společenský život se řídil církevními a občanskými svátky, pravidly ve školách i zaměstnáních. Dítě mělo jasnou představu o tom, co jeho rodiče dělají, jaké řemeslo, profesi a pokud mělo to štěstí, vidělo často rodiče při práci, jak se jim něco daří, nebo jak se vyrovnávají s těžkostmi. Přitom přirozený způsob setkávání s reálným světem dítěti velmi pomáhal k budování pozdější zodpovědnosti za svoji práci. Při hře a praktických, byť velmi jednoduchých činnostech se dítě učilo tzv. myslet rukama a pracovat na základě vlastních zkušeností a konkrétních vztahů. Dítě nenásilně vrůstalo do světa dospělých a do celého společenství, které mu poskytovalo jistotu zařazenosti a

smysluplnosti jeho života (31). Dítě považovalo za zcela přirozenou mezigenerační a skupinovou solidaritu, učilo se pomáhat slabším, nebo starým členům rodiny, vážit si jich a respektovat je. Takový způsob života byl pro dítě přirozenou formou bytí (31).

1.2.2. Ztráta tradičních hodnot

V průběhu 20. století jsme se vymanili ze zaběhlých tradic a přístupů, které určovaly míru takzvané normality jednání. Takto vnímané normy byly vždy vnímány jako obraz zdravého světa a zdravé společnosti. Dnešní realita je jiná – její hlavní charakteristikou jsou deficity a my v podstatě přijímáme skutečnost, že naše děti jsou vychovávány v deficitních modelech jednání. Termín sociálně patologické jevy se nám stává běžně prožívanou realitou, kdy dochází k tomu, že dítě veškeré deficity musí brát jako normalitu, protože v jeho okolí většinou dominují. Deficitním rysem je také zkratkovitost, nezávaznost, nezodpovědnost, strach z opravdových vztahů a závazků, potřeba „otevřených zadních vrátek“. Pokud je vše takto rozpořehované, proměnlivé a nejisté, tak nelze budovat žádná očekávání do budoucna. Svoboda jako oprostění od závazků a povinností s nepřipuštěním omezení a konečnosti života je konzumním ideálem dnešní společnosti. Dítě však v každé době zůstává dítětem s hlubokou potřebou dobra, krásy a harmonie, aby dokázalo mít sílu přijmout sebe i svět jako takový. Potřebuje věřit v důstojnost svého budoucího života a oprávněně od nás očekává, že mu ji budeme alespoň v raném věku garantovat (23, 31).

Ke zvládnutí mezilidských vztahů je dobré pochopit, že se skládají z různých schopností a dovedností, které člověku umožní poradit si s vlastními emocemi a emocemi těch druhých. Emoční a sociální schopnosti jsou formovány nejefektivněji v dětství, buď výchovou v rodině, nebo pomocí her a cvičení v nějaké skupině dětí (22). Mateřská centra jsou jednou z možností, kde se děti od nejútlejšího věku setkávají s reálným světem a kde mají možnost učit se základům emoční inteligence – vidí maminky tvořit, zpívat, cvičit a mohou se zapojit do her, většinou se bez velkých problémů přidávají i děti, které doma nemají o nic výrazný zájem.

Pro zdravý vývoj každého člověka je nejdůležitější jeho dětství, zvláště prvních sedm let života je podle mnoha odborníků rozhodující a nenahraditelné. V tomto období si dítě utváří pevné vztahy k prarodičům, kteří je většinou vychovávají volněji než rodiče a společně strávený čas si více užívají. Mají více času a trpělivosti na svoje vnoučata, která jim to mohou vrátit v době, kdy prarodiče budou potřebovat pomoc s nákupy, úklidem apod. (15). Z mnoha různých autorů jsou zde vybrané rady a postřehy Johna Brierleyho (3) z knihy Sedm prvních let života rozhoduje, které jsou uvedeny v příloze.

1.3. Proměny současné rodiny

Lidé se musejí vyrovnat s frustrací pramenící z primárních vztahů. Když jsou tyto vztahy velmi neuspokojivé, člověka to traumatizuje. Je dobře, když spolu mohou rodinní příslušníci o těchto problémech otevřeně hovořit, na místě je rodinná terapie. Pro děti je pravda o rodičích často méně zneklidňující, než příběhy, které si o celé situaci samy vymýšlejí (9). Vzhledem k tomu, že socializace je celoživotní proces, v jehož průběhu si jedinec osvojuje specificky lidské formy chování a jednání, se děti dokážou s mnoha problémy z dětství vyrovnat. Nositelem primární socializace je rodina, která je současně mediátorem vlivu dané kultury. Cílem rodinné výchovy je uvést dítě do příslušného kulturního prostředí, naučit je orientaci v tomto prostředí plném symbolů a společenských standartů (16).

1.3.1 Proměny sociálních rolí rodičů

Proměny současné rodiny zasahují také sociální role rodičů, kdy složitý proces demokratizace uvnitř rodiny umožnil ztrátu dřívějšího výsadního mocenského postavení muže v rodině. Žena získala některá práva, ale i povinnosti, které dříve náležely jen muži. Děti se stále aktivněji podílejí na organizaci rodinného života, vztahy s rodiči již nejsou na rovině autority a podřízenosti, ale v rovině přátelství. Dítě tráví většinu času s matkou, která začíná soustřeďovat do svých rukou stále více rozhodnutí, dochází k poklesu otcovské autority, jejímu přenosu na ženu a posílení vlivu ženy v domácnosti

(16). Matka v domácnosti v klasickém konzervativním modelu rodiny má pro malé stále dítě nezastupitelnou roli, kterou vědecky zdůvodnil např. anglický pediatr John Bowlby (21) v 50. letech minulého století, kde na řadě studií prokázal neblahé následky odloučení malého dítěte od matky. Jeho práce byla přeložena do mnoha jazyků a inspirovala obdobné studie v mnoha zemích. Ve své práci uvádí:

„Co pokládáme za podstatné pro mentální zdraví je, že nemluvně a malé dítě by mělo žít ve vřelém, intimním a nepřerušovaném vztahu se svou matkou (anebo trvalou náhradou mateřské postavy, s někým, kdo o ně mateřsky pečuje), ve vztahu, jenž oběma skýtá uspokojení a je jim zdrojem radosti.“

Trvale pozitivní vliv mělo Bowlbyho dílo na humanizaci péče o dítě v zařízeních internátní a náhradní péče – v dětských domovech, při ošetřování dlouhodobě nemocných dětí atd.

Mýlil se ale v tom, že tuto ranou deprivaci nelze kompenzovat v pozdějším věku dítěte, což vyvrátily pozdější studie, které také ukázaly existenci vrozené míry frustrační tolerance, která je velmi rozdílná, některé děti jsou zcela bez problémů, i když byly odtrženy od matky a dány do jeslí už v kojeneckém věku, zatímco jiné mají různé neurotické projevy.

1.4. Chlapci a děvčata, kamarádi a sourozenci

1.4.1. Rozdíly mezi chlapci a děvčaty

Základ pro budoucí vývoj pohlavní identity je určen biologickými činiteli v prenatálním období, po narození dítěte se situace začíná radikálně měnit a do života vstupují psychosociální vlivy, které budou hrát rozhodující roli ve vývoji jedince po celé dětství. Vědomí, že se jedná o chlapce či dívku, velmi záhy ovlivňuje to, jak je dítě rodiči vnímáno. Rodiče do něj promítají vlastnosti, jež odpovídají obecnému očekávání a často v předpokládaných rozdílech přehánějí. Některé rodiče dokáže znejistit, pokud se o jejich dítěti lidé vyjadřují v osobnostních rysech typických pro opačné pohlaví.

Socializace dítěte k odpovídající chlapecké či dívčí roli začíná od jeho narození, zde patrně tkví příčina kulturně společenských předpokladů, které určují co je a není přirozené (13). Dítě se učí, jak se lze prosadit mezi vrstevníky. K tomu, aby při střetu zájmů předčasně nerezignovalo, nebo nereagovalo agresivně, je třeba zkušeností a ty musí nejprve nasbírat. Vztek a agresivní chování jsou často naprosto normální projevy citů, má-li člověk umět prosazovat své zájmy, je určitá míra agresivity dokonce nezbytná. Dítěti je třeba pomoci, aby pochopilo podstatu vzteku a naučilo se zvládnout i zklamání z neúspěchu. Se vztekem a agresivitou mají větší problémy chlapci než děvčata. Zvládnutí nežádoucího chování posiluje sebevědomí dítěte, kdy víra, že zvládne příští náročnou situaci, se opírá o zkušenost, že už mnohé takové situace vyřešilo. Rozvoj sebevědomí a sebedůvěry je u dětí možno podpořit, základy jsou, ale položeny v rodině a v bezprostředním okolí dítěte (24). Výběr hraček je dán přesně podle pohlaví dítěte, ale zatímco některá děvčátka dostanou třeba auto, tak u chlapců se dívčí hračky zásadně nevyskytují. Z toho plynou rozdíly v reakcích otců a matek na hru jejich potomka, kdy oba rodiče schvalují dívčí hry a hračky doplněné jejich případnými chlapeckými zálibami, zatímco zvláště otcové nesou nelibě, když chlapci ke svým hračkám chtějí připojit i typicky dívčí. Děti jsou takto podporovány v daných rozdílech rodiči a ostatními dospělými osobami, tím dostávají zpětnou vazbu o správnosti svého jednání. Zajímavé je, že již od batolecího věku začínají děti vyhledávat především společnost dětí stejného pohlaví, kdy dívky začínají upřednostňovat společnost jiných děvčátek po druhém roce, zatímco chlapci až po třetím roce. Preference stejnopohlavních vrstevníků je v předškolním věku ještě výraznější a pokračuje i v pozdějších letech. Děti, které upřednostňují takové vrstevníky pro svou hru, jsou druhými dětmi také lépe hodnoceny (13).

1.4.2 Sourozenecké vztahy

Rodiče mohou pomoci utvářet svým dětem dobré sourozenecké vztahy, když si uvědomí nejčastější rizika podle pořadí narození. Každé pořadí narození má své silné i slabé stránky, rodiče musí přijmout obojí a pomáhat dítěti rozvinout pozitivní rysy a vyrovnat se s těmi negativními. U nejstarších sourozenců je to předčasná dospělost,

pocit ztráty pozornosti a odvržení. Je-li nejstarší dívka, často je nasměrovaná do role pečovatelky a pomocnice, nejstarší bratr bývá konzervativní se sklony k tradicím, mladší sestra bratra může mít pocit méněcennosti, nejmladší dítě bývá často hýčkané a starší žárlí na jeho výhody. Odlišné postupy ve výchově vyžadují nejen děti různého pohlaví, ale záleží i na sourozenecké konstelaci, to je pořadí dítěte v rodině, která ovlivňuje, jaký typ člověka z dítěte vyroste, koho si nejspíš vezme a jakým bude sám jednou rodičem. Ale ať je pořadí narození dítěte jakkoliv důležité, je to jenom vliv, ne konečná skutečnost zasazená do betonu a jednou provždy neměnná (1,17).

K pochopení těchto rozdílů mezi dětmi je velmi vhodné mateřské centrum, kde je dítě získá za asistence vlastní maminky, ostatních maminek a dětí i koordinátorky centra během společných her. Ostatní maminky si ověří, zda se jejich dítě chová podle své role chlapce či děvčátka ve skupině vrstevníků.

1.5. Důležitost zapojení otců do výchovy malých dětí

1.5.1. Rodičovská dovolená

V dnešní době prožívá rodina mnoho změn, mezi ty pozitivní patří možnost většího zapojení otců do výchovy, než tomu bylo dříve, dokonce místo pojmu mateřská dovolená se zavedl vhodnější rodičovská dovolená, aby se otcové mohli věnovat i velmi malým dětem, pokud má jejich maminka zaměstnání, které je pro ni důležité a nechce je ztratit. Stále trvají předsudky, které brání většímu množství otců v převzetí jejich role, zvláště na menších městech a na venkově, kde je péče o malé děti tradičně prisuzována matkám, zatímco otec má být živitelem rodiny. V podpoře rodičovství rozděleného mezi matku a otce pomáhají mateřská centra, někde se daří více, někde méně. Mezi ta úspěšná patří například MC Provázek Olomouc, které pořádá letní tábory pro tatínky s dětmi, MC Medvídek Sušice, kde tátové pomáhají připravovat hry a soutěže pro děti (19,20).

U matky je samozřejmé, že své dítě nadlouho neopouští, ale podle nejnovějších psychologických poznatků by to pro otce mělo platit stejně. Otec nemusí být s dítětem dlouhé hodiny, největší otcovskou ctností je jeho stálost v rodině, pevný citový vztah k matce, její opora a podpora, citová i pracovní – a co zvláště, jeho zájem o dítě a citová angažovanost na jeho zdravém vývoji. Nic totiž neprospívá k rodinné soudržnosti tolik jako upřímná účast otce na tělesné a duševní prosperitě dítěte. Z tohoto hlediska je také pochopitelné, když si třeba matka s otcem vymění své role, takže otec zůstává „ženou v domácnosti“ a matka v lépe placeném zaměstnání se dítěti věnuje ve svém volném čase (19). Rizikem tohoto řešení je vznik silné koalice otec-dítě, kdy matka může na otce žárlit a připadat si zbytečná. Řešením jsou společné aktivity celé rodiny a jednotná výchova obou rodičů (8). Šetřením se prokázalo, že se matka v tomto svém volném čase věnuje dětem podstatně více, než otec po návratu ze svého zaměstnání (19).

1.5.2 Hlavní přínos otců ve výchově

Podle odborníků je otec mužským vzorem v rodině, příkladem pro svého syna a vzorem partnera pro svoji dceru, je přísnější a zásadovější, má větší respekt než matka. Většina otců ani nevnímá, jak si vzorec jeho chování dítě vtiskuje do svého života, zvláště v předškolním věku dítě otce vnímá více podle činů a chování, než podle mluvy. Otec je příkladem toho, jak se chovat k matce a učí dítě věcem, kterým matka nerozumí, nebo se o ně nezajímá. Je zkrátka autoritou, představuje mužský svět a mužskou roli, učí dítě vlastním příkladem (26).

Správný táta nenechá své dítě zbytečně čekat na odpověď na všetečné otázky, dokáže si udělat čas na hru a společné aktivity, i když má hodně práce. Také dovede dítě pokárat a připomenout mu, že matku musí poslouchat a respektovat. Příliš zaneprázdněný otec má sklon dávat svým dětem více peněz, jako výkupné za čas, který s nimi nemusí trávit. Tímto skutkem deformuje jejich smysl pro rodinné a praktické hodnoty. Správný otec má umět svému dítěti naslouchat, i když je velmi malé a mluví o věcech pro něj nepodstatných a zbytečných, aby až jednou povyroste, mohlo za svým

otcem jít s důvěrou pro radu ve svých problémech. Když se to malé dítě nenaučí, začne hledat mužský vzor jinde, často ve špatných příkladech a otec bude odsunutý na vedlejší kolej, jako pouhý zdroj hmotných požitků. Přítomnost obou vzájemně komplementárních rodičovských rolí je pro děti v rodině nenahraditelná. Děti vidí doma svoje rodiče i při řešení konfliktů a krizí, tady je otec důležitým vzorem toho, který v krizové situaci neztratí hlavu a najde řešení, při konfliktu se dokáže usmířit a případně i uznat svoji chybu. Otec tím, že většinou pracuje a tráví doma méně času než matka, se pro děti stává představitelem vnějšího světa a vyšších nároků a požadavků, které v tomto světě na dítě čekají. V tomto smyslu spočívá úloha otce v rozšiřování horizontu dítěte a jeho seznamováním se světem dospělých. Otec má být dobrým vzorem i při dělení domácích prací, kdy zastane to, co je zrovna potřeba a nedělí práce na mužské a ženské. Těmito praktickými příklady se děti učí přirozeně vhodnému chování k rodičům. Bohužel ve světě různých zábav a způsobů příjemně stráveného volného času se dětské požadavky na otce odkládají nejnáze, ale s rizikem trvalých následků ve vztazích mezi rodiči a dětmi (16,18).

Na tuto problematiku poukazují programy přednášek v některých mateřských centrech, maminky se mohou pokusit uvést alespoň něco z nich do praxe ve své rodině. Přednášky jsou zároveň povzbuzením pro otce, aby se nenechali připravit o svoji rodičovskou roli a aktivně se zapojili do výchovy už od narození svého dítěte.

1.6. Hra a komunikace

1.6.1 Hra a komunikace u dětí

Ve srovnání s rodičovskou účastí ve hře mláďat jiných savců má rodičovství u lidí jiné kvality a formy, jak se podílet na dětské hře. Je to zejména hlas a řeč. Intuitivní formy rodičovství doplňují vyvíjející se integrační schopnosti dítěte a jeho potřebu spontánního učení ve hře, protože jejich rejstřík zahrnuje hravé elementy, které dobře usnadňují a podporují aktivitu dítěte. Při hře s rodiči jsou děti podněcovány, aby opakovaly, vyjadřovaly a zpracovávaly symbolická témata: rodiče si hrají tak, aby je

děti mohly pozorovat a učit se od nich, přivádějí děti ke hře a dávají jim k ní podněty. Děti se víc a déle oddávají symbolické hře, když si hrají s někým, než když si hrají samy. V souladu s rozvíjející se schopností symbolické reprezentace u dítěte si rodiče a děti cvičí přechod od reprezentace vázané na konkrétní činnost k reprezentaci vázané na předmět, užití slova odděleně od specifického kontextu a zobecnění pro ostatní kontexty nebo podobné předměty (6). Pokud mají rodiče pochybnosti o správném vývoji řeči u svého dítěte, může jim pediatr napsat doporučení na logopedii. Někteří rodiče si myslí, že je jejich dítě na logopedii ještě malé a nevydrží být v klidu. Věk do sedmi let představuje dobré pole pro nápravu řeči, aby si děti nezafixovaly případné chyby. Dříve se vývoj řeči posuzoval podle tabulek, nyní záleží na posouzení každého dítěte zvlášť, s přihlédnutím k jeho individualitě, cílem není dodržet vývoj podle tabulek, ale pomoc konkrétnímu dítěti (27). Mluvit s dětmi je od začátku velmi důležité, při řešení zákazů jsou nutné krátké a srozumitelné výroky a důsledně prosazovaná poslušnost. Když děti vycítí, že rodiče vnitřně kolísají, na slova reagovat přestanou a dlouhé vysvětlování budou ignorovat. Zatímco slovy můžeme leccos zakrýt, řeč těla neklame a děti ji svým podprahovým vnímáním výborně rozumějí. Dospělí by si ušetřili spoustu mluvení i nedorozumění, kdyby tento fakt vzali na vědomí. Také chvála nebo pokárání nepotřebují mnoho slov, úsměv nebo zamračení zmůžou často více (2).

1.6.2. Význam vzájemného sdílení pro maminky malých dětí

Všeobecně platí, že pro ženy jsou vztahy důležitější než věci nebo události. Žena má silnou schopnost vytvářet vztah a hrozí riziko, že se nechá vztahem zcela pohltit, ke škodě své i druhých, často těch nejbližších. Proto ženy potřebují v různých obdobích svého života znát přednosti daného období u sebe i u ostatních žen (12). Proměňující moc hojivých vztahů lidé zakoušejí tehdy, když z jednoho člověka vzejde něco, co se dotkne něčeho dobrého v druhém člověku. K tomu dochází v dobrém manželství, nebo mezi blízkými přáteli (4). Je třeba radovat se a těžit z rozdílnosti temperamentů, životních období a situací. Nemusíme být stejní a dělat totéž, i velmi rozdílné povahy se mohou naučit sdílet a spolupracovat. Proto jsem si pro praktickou část mé práce zvolila Mateřské centrum Zvoneček, které tyto principy v praxi uplatňuje a vytváří

dobré zázemí pro ženy nejrůznějšího věku a povah (12). Je projektem Oblastní charity Havlíčkův Brod, na pravidelných akcích se podílí i maminky s dětmi dávno odrostlými, např. při prodeji ve stánku na trzích řemesel, na stanovištích dětských soutěží, nebo na výrobě masek a v masopustním průvodu.

2. CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY

2.1. Cíle práce

Hlavním cílem této práce je:

1. Zjistit, v čem především pomohlo maminkám mateřské centrum Zvoneček.
2. Zmapovat zkušenosti návštěvnic mateřského centra se zvládnutím nástupu jejich dítěte do mateřské školy.

2.2. Hypotézy

Vzhledem k použitému výzkumu nebyly hypotézy stanoveny a budou vytvořeny až na konci výzkumného šetření.

3. METODIKA

3.1. Použitá metoda

Použitou metodou bylo dotazování, technika polořízeného rozhovoru. Jednalo se o kvalitativní výzkum.

Touto technikou bylo osloveno 37 maminek navštěvujících Mateřské centrum Zvoneček, šlo o náhodný výběr. Použila jsem svůj vlastní záznamový arch, který obsahoval celkem 15 otázek. V něm se nacházely otázky otevřené i polouzavřené. Záznamový arch je součástí přílohy. Maminky jsem oslovila při jejich pobytu v mateřském centru, za tímto účelem jsem vykonala celkem 10 návštěv, každý rozhovor trval asi 20 minut. Rozhovory jsem zrealizovala v březnu 2009. Poté jsem získaná data vyhodnotila a zpracovala. Při vyhodnocování otevřených otázek jsem odpovědi respondentek kategorizovala, shodné odpovědi sloučila a pak prezentovala prostřednictvím grafů nebo tabulek.

Další technikou byl kvalitativní hloubkový rozhovor s vedoucí koordinátorkou centra, který jsem zaznamenávala na diktafon a následně přepsala. První otázky se týkaly vzniku a historie MC Zvoneček a jeho proměn během osmi let provozu. Dalším okruhem byly otázky týkající se maminek a dětí navštěvujících MC Zvoneček, jejich spokojenosti s programem a možnostmi ovlivňovat nabídku činností MC. Ptala jsem se na konkrétní zkušenosti maminek, v čem MC pomohlo nejvíce jim, i jejich dětem. Zajímala mě problematika zapojení otců do výchovy dětí a nové typy programů připravované MC Zvoneček. Na závěr jsem zařadila otázky týkající se spolupráce

s Oblastní charitou Havlíčkův Brod, vhodný typ propagace MC a nejčastější věk maminek, přicházejících do centra. Celý rozhovor trval asi dvě hodiny, některé části jsem vypustila, nebo zkrátila. I v tomto případě mělo šetření kvalitativní charakter.

4. VÝSLEDKY

4.1. Rozhovor s vedoucí koordinátorkou MC

V rámci prvního okruhu otázek jsem se zaměřila na vznik MC Zvoneček v Havlíčkově Brodě. Respondentka odpověděla, že to přímo nebyl její nápad, ten měla paní doktorka Weberová z nemocnice v Havlíčkově Brodě, která MC založila jako součást Oblastní charity Havlíčkův Brod. Asi po půl roce ji požádala, jestli by mohla zajistit spíše technické a organizační zázemí – zamykání budovy, údržbu a výzdobu prostor, posléze začala pomáhat maminkám organizovat programy, to bylo v roce 2001, maminky se scházely dvakrát týdně v hasičárně na Perknově, to je okrajová část Havlíčkova Brodu a měly velkou chuť začít něco společně vytvářet a sdílet se, protože mateřská dovolená vede k určitému vyřazení ze společenských vztahů. Maminky byly nadšené, že se najednou mohou někde scházet, sdílet se a vzájemně podporovat. Některé si zkusily připravit samostatný program, byly to pestré a poučné začátky pro všechny. Maminky se učily jaksí „za pochodu“, protože informací a zkušeností mnoho nebylo. V začátcích pomohla nejvíce Oblastní charita Havlíčkův Brod. Zajistila např. počítač a další potřebné věci k práci koordinátorky. Další velkou pomocí byla Sít' MC, která poskytla spoustu důležitých informací a zkušeností. Velkou podporou byly i samotné maminky a jejich nápady a rady, co by se mělo změnit, zlepšit, o jaké činnosti by měly v budoucnu největší zájem, co jejich děti v batolecím věku nejlépe zabaví. Na otázku jaké byly prvotní představy o životě MC a jejich činnostech respondentka odpověděla:“ Téměř nulové, protože MUDr. Weberová mě do práce pobídla bez

poskytnutí nějakých konkrétních rad a já neměla žádné praktické zkušenosti, protože nebylo mnoho vhodných materiálů k prostudování.“ Jiná mateřská centra začala navštěvovat postupně, až když se stala krajskou koordinátorkou pro kraj Vysočina, teprve tam poznala, že každé MC je úplně jiné vždy podle konkrétních maminek, jejich schopností a potřeb, každé MC má jiný náboj, atmosféru.

Dále mě zajímalo, jak se změnily její plány a představy teď, po 8 letech provozu. Tuhle otázku označila respondentka jako „zapeklitou“, zmínila vznikající konkurenci v našem městě, kde v současné době působí tři mateřská centra, z nichž je každé zaměřené na jinou cílovou skupinu maminek, proto odpověděla: „Jsem koordinátorka a programy jsou věcí maminek, já jsem pouze vykonavatelka. Nějak výrazně se nezměnily, ale pravidelně za 2-3 roky se obměňují maminky, podle toho, jak jim odrůstají děti a nové maminky vždy přinesou něco nového. Teď se snažíme o program činností rukodělných a psychologicko – duchovních, ke kterému teď přibude muzikoterapie, to si ujasňuji, že v těchto kolejích by měl Zvoneček jet. Hodně úspěšné jsou kursy břišních tanců., v současnosti běží dva týdně, jsou pro maminky s dětmi ještě nechodícími, takže maminky tančí a dětičky se plazí kolem nich a všichni jsou v pohodě. Z programů zaměřených na duševní a duchovní rozvoj mají velký úspěch přednášky a semináře Mgr. M. Menšíkové o uzdravování vztahů, starých zranění, o budování lepších vztahů s dětmi a partnery. Znovu si tím uvědomuji, že každé MC je jiné a má svoje typy programů, pro jiná centra by třeba M. Menšíková byla těžce přijatelná pro svůj specifický způsob přístupu k těmto tématům.“

S tím souvisí i otázka proměny rady maminek, která se podílí přímo na výběru programů a chodu centra, tady se ukázalo, že přímo zakládající členky už v MC nejsou, ale dlouholetými aktivně působícími maminkami jsou z těch prvních Martina P. a Martina V., obě maminky třech dětí, které jsou v Radě maminek a aktivně se podílejí na programech v centru. Jsou velkou pomocí svými zkušenostmi a dokážou povzbudit nové maminky, aby se nebály také aktivně zapojit do činností centra. Navíc obě jsou aktivní řidičky a dokážou třeba dovézt zboží do stánku na trhy řemesel a jiné technické práce.

Jako důležité jsem považovala znát názor respondentky k nově vznikajícím MC v Havlíčkově Brodě. Na to mi přímo odpověděla: “Na začátku to bylo vždycky šokující, MC Sluníčko vzniklo na základě naší žádosti o nové prostory a místostarostka nabídla naše prostory někomu jinému na základě podrobných údajů, které jsem jí spolu se žádostí poslala. MaMma centrum vzniklo odchodem některých radních maminek, které byly u zdroje informací a založily si svoje, ale nevadí mi, mají jiný program, naše vztahy se vyjasnily, byla jsem pozvána na jejich výstavu.“ Nad největšími rozdíly v jednotlivých MC se zamyslela a znovu se vrátila k jejich vzniku a k maminkám, které je vedou. I když se vyjádřila o dobrých vztazích, tak byla znát určitá lítost, hlavně při odpovědi na MaMma centrum, kde odešlé maminky pociťovaly jako křivdu, že po založení svého centra už nepatří do rady maminek Zvonečku a jejich odchod provázely podle mě až přehnané emoce – byla jsem u toho osobně a s respondentkou jsme to rozebíraly při jiné příležitosti. Takhle vidí jejich rozdíly: „MaMma centrum je zaměřené hlavně na maminky těsně po porodu, nabízí prodej ekologických potřeb pro nejmenší, např. látkové plenky a kalhotky, přírodní kosmetiku, potřeby pro kojící maminky, z činností např. arteterapii a hrátky pro miminka. Také úzce spolupracuje s plaveckou školičkou pro nejmenší Žabička. Klub maminek Sluníčko patří pod Český svaz žen, scházejí se v něm mimo jiné i maminky s dvojčaty, občas pořádají nějakou pohádku pro děti, nebo burzu dětského oblečení, více o jejich činnosti nevím a nezajímám se o ni.“

Zajímalo mě, co je nejčastějším důvodem maminek k návštěvě a podle čeho si MC vybírají, v konkurenci na malém městě. Nejčastějším důvodem je přání maminek, aby se jejich děti dostaly do přirozeného kontaktu s jinými dětmi při společném pozorování, hře, výtvarných činnostech. Dalším důvodem je kontakt maminek s ostatními, jejich vzájemné sdílení, popovídání a seberealizace v různých programech. Maminky si vhodné MC vybírají podle svého založení, co si chtějí v MC vyzkoušet, které je jim sympatické svou nabídkou, a prostředím. Konkurenční MaMma centrum je založené pro maminky z lépe situovaných vrstev, tomu odpovídá i nabídka služeb a nákupu zboží, zatímco Zvoneček se snaží, aby zůstal dostupný pro všechny maminky, i pro ty třeba osamělé, a nebo bez práce, protože právě ty potřebují podporu a přátelské prostředí, kde načerpají dostatek síly ke zvládnání své mnohdy obtížné situace.

Protože program MC je pestrý, ptala jsem se, kdo všechno se podílí na jeho vymýšlení a náplni. Tato otázka byla nejrychleji zodpovězena, respondentka ihned spontánně reagovala a chválila maminky za jejich nové podněty k činnosti Zvonečku: "Samozřejmě maminky, ty samy přicházejí s nápady a návrhy, rozvrh a zajištění lektorů už je samozřejmě na mě. Třeba na jaře se na přání maminek rozjel kurs šití na stroji, protože dříve běžnou činností už ne všechny maminky ovládají. My jsme vyrostly v jiné době, kdy šicí stroj byl v každé rodině a minimálně opravy zvládala každá žena, většina byla schopná ušít jednoduché oblečení pro děti i pro sebe, ale dnes se dá vše levně koupit hotové. Přesto se našly maminky, které se strojové šití rády naučí." Programy se plánují na Radě maminek, kde jsou zastoupeny velmi rozdílné typy žen, nejen věkově, ale i vzděláním a názory. Přesto dokážou spolupracovat a aktivně se podílet na životě MC. Rada maminek pracuje na demokratických principech, o všem se dlouze diskutuje, při sporných názorech se rozhoduje hlasováním, nebo se dohodne kompromis přijatelný pro většinu zúčastněných. Maminky jsou všechny na jedné lodi, snaží se, aby Zvoneček sloužil co nejširšímu okruhu maminek, nejen těm na mateřské dovolené. Ustoupit ze svých požadavků vedoucí koordinátorka většinou v situacích, kdy maminky vidí něco velkolepě a ona za tím vidí tu spoustu práce, hlavně té svojí, kterou ony nevidí a je někdy až neúnosná. Je potřeba tu práci pojmenovat a rozdělit ji, ony se potom zapojí. Ony to ani vidět nemohou, ani koordinátorka mnohdy netuší, co přijde, když se pouští do nové aktivity. Takže výsledkem bývá kompromis přijatelný pro všechny. Jako nejvíce oblíbené programy označila respondentka výtvarné dílničky, společné cvičení, břišní tance s hlídáním dětí, které se rozšířily na dvě skupiny, několik jazykových kurzů také s hlídáním, odpolední výtvarné dílničky pro maminky mají také velký ohlas, například kurz pedigu je beznadějně obsazený na měsíce dopředu. Přednášky jsou většinou naplněné, stejně jako kurz mateřství.

Ukázala jsem vedoucí koordinátorce záznamové archy k položeným rozhovorům s maminkami a ptala jsem se, jestli dětem, které prošly MC, tato zkušenost pomohla při adaptaci na režim v mateřské škole. Její odpověď byla kladná, má konkrétní zpětnou vazbu od maminek, které s dětmi prošly centrem a jejichž děti se velmi dobře

zadaptovaly v mateřské škole, protože byly zvyklé na společný pobyt a hry s ostatními dětmi. Stejně i názory a přístup k dětem se u některých maminek posunul k lepšímu, získaly potřebnou sebejistotu pro roli matky jak z přednášek, tak hlavně z osobních kontaktů s ostatními maminkami a jejich dětmi. Tohle bylo na delší povídání o dětech, které se držely maminek za sukně a nepromluvily ani slovo, nebo o jiných, které se naučily rozdělit o hračky, nebo dobroty s ostatními. Hodně se naučily i maminky na téma přehnaná úzkostlivost o vlastní dítě, nutnost kázně a porovnávání různých výchovných postupů a zkušeností jednotlivých maminek. Taková byla její odpověď: „Ano, znám děti, které byly výrazně nesamostatné a závislé na mamince a při pobytu v centru se postupně otrkaly a odpoutaly od maminek, které je potom mohly nechat v herně a věnovat se třeba přednášce, nebo kurzu. Tyto maminky si samy změnu svých dětí velmi chválily, bez příkladu ostatních dětí by se tyto jen těžko zapojovaly do společných aktivit bez přímé účasti svých maminek. Největší pokrok byl právě v tom, že děti zvládly pobyt v jiné místnosti než maminka a zapojily se do organizované činnosti s ostatními. Výraznou změnou je pro mnoho dětí také zákaz jídla mimo vyhrazený stoleček, protože spousta z nich je zvyklá jíst a drobit po celém bytě a najednou se musí přizpůsobit nějakým pravidlům, což je bohužel pro některé děti první zkušenost s režimem a zákazem tohoto druhu.“

Ptala jsem se na zapojení otců do výchovy, které je velmi důležité, jak velký zájem o zapojení do MC tatínkové mají a jaký ohlas měla akce „Táta dneska frčí“. Tahle otázka respondentku trochu rozesmutnila, postěžovala si na obecně malý zájem otců o výchovu vlastních dětí, který se mnohdy skrývá za nedostatek času kvůli práci. Shodly jsme se na tom, že české děti vyrůstají příliš často bez otců a že je to k oboustranné velké a nenapravitelné škodě. Tatínkové se zapojují spíš nárazově, objeví se třeba na těhotenských přednáškách, na Den dětí, jich přišlo hodně. Je nejlepší, když jsou na přednáškách o výchově rodiče spolu, protože potom mohou děti vychovávat jednotně, mluvit spolu o problémech, jsou naladěni na stejnou vlnu a děti vycítí, když táta s mámou táhnou za jeden provaz. Je škoda, že třeba na přednášku o šestinedělí a péči o novopečenou maminku dorazil pouze jeden tatínek, protože zrovna období těsně po porodu je pro maminku velmi náročné a většina tatínků neví, jak jí mohou správně

pomoci a pochopit její citové potřeby. Akce „Táta dneska frčí“ neměla ohlas, proto její pokračování MC neplánuje. Je to škoda, příští rok zkusí nějaký jiný způsob, jak tatínky více zapojit.

Dále mě zajímalo, co nového MC Zvoneček chystá. Tady se respondentka rozpovídala o novinkách velmi ochotně. Společně s manželem už několik let studují enneagram a teď je velmi ráda, že její manžel založil a vede skupinku, na kterou chodí průměrně 10-12 lidí, kteří mají zájem se více o sobě dozvědět a zlepšit svoje vztahy s ostatními lidmi. Vedoucí koordinátorka vyhledává programy s psychologicko-duchovní tematikou a svoje oblíbené lektory zve do centra, aby se rozdělili o své zkušenosti s ostatními formou přednášek a seminářů, proto odpověděla:

„Mezi nové kurzy patří drhání, kde mě překvapil zájem maminek o téměř zapomenutou techniku, která byla velmi oblíbená před více než dvaceti lety a teď se začíná znovu objevovat v jiné, modernější podobě. Úplnou novinkou je vznik skupinky enneagramu, kde se jedná o osobní rozvoj jedince na základě určité typologie osobnosti, sebepoznání a vnitřní proměny. Na tento kurz také chodí 1-2 tatínkové, kteří chtějí upevnit a lépe poznat vztahy nejen ve svých rodinách. Na podzim zahájíme muzikoterapii s V. Drlíčkovou, o kterou už teď maminky projevíly velký zájem, protože ji některé slyšely na vánočním koncertu na náměstí, ta bude probíhat zvlášť pro menší a větší děti a zvlášť pro dospělé zájemce.“

Jako závěrečný okruh otázek jsem zvolila téma spolupráce s Oblastní charitou, vhodnou propagací a nejčastější věk maminek, které MC Zvoneček navštěvují. Spolupráce je velmi dobrá, občas se vyskytnou nějaká drobná nedorozumění, ale vždy dokážou najít společnou řeč a dohodnout se bez větších problémů. Oblastní charita MC Zvoneček podporuje a pomáhá. Díky jasné formulaci požadavků a potřeb mateřského centra, lze i při vzájemných kompromisech dosáhnout přijatelného řešení. Samozřejmě velkou starostí jsou peníze na zaplacení pracovníků, ale to je problém většiny organizací tohoto typu. Nejúspěšnější propagace je určitě ústní, od jedné maminky ke druhé. Protože ani na krásné plakátky lidé příliš nereagují, možná proto, že si neumí představit pod nějakým názvem konkrétní činnost, nebo obsah přednášky. Prostě když je jedna

maminka spokojená, přivede další a další, to je nejlepší a nejúčinnější reklama mateřského centra. Nejpočetnější věkovou skupinou maminek je určitě 20 – 30 let, vedoucí koordinátorka neví přesně, protože se na věk neptá. Ale na jazykové kurzy, odpolední výtvarné dílny a přednášky je věkové složení pestřejší, od mladých slečen až po maminky dospělých dětí a mnohdy i babičky.

4.2. Výsledky rozhovorů s respondentkami - maminkami

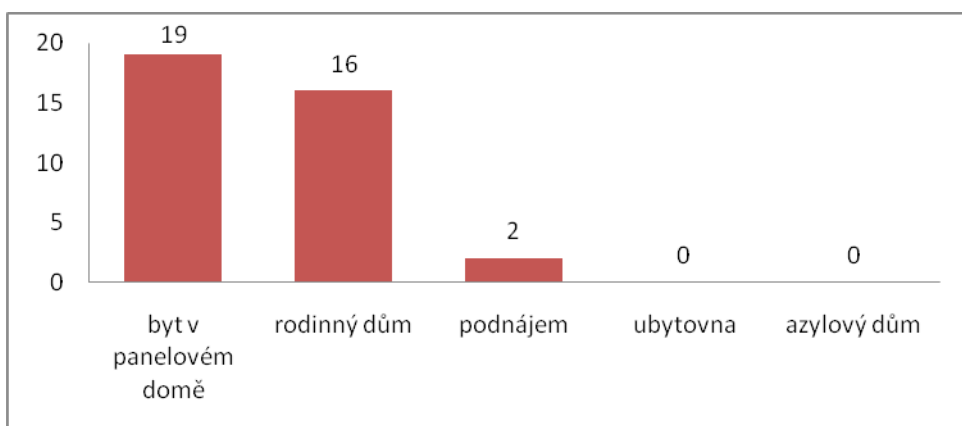
Tabulka 1: Vaše bydliště (v absolutních hodnotách)

	počet dotazovaných
cca do 3000 obyvatel	4
cca do 10 000 obyvatel	0
nad 10 000 obyvatel	33

Zdroj: vlastní výzkum

Nejvíce respondentek, celkem 33 bydlí ve městě nad 10 000 obyvatel. Zbylé 4 bydlí v místě do 3 000obyvatel a ve městě do 10 000 obyvatel nebydlí žádná respondentka.

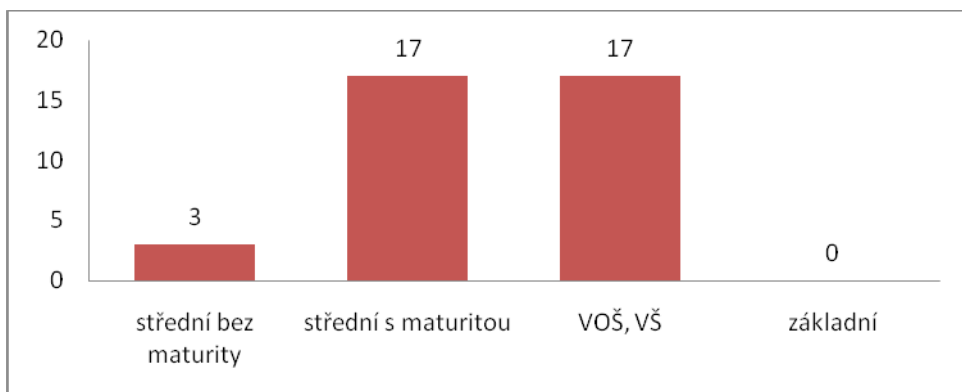
Graf 1: Typy bydlení jednotlivých rodin (v absolutních hodnotách)

Zdroj: vlastní výzkum

Nejvíce zastoupenou skupinu tvoří obyvatelé panelových domů, které představuje 19 respondentů počtem, dále 16 obyvatel rodinných domů a zbylé 2 bydlí v podnájmu.

Graf 2: Nejvyšší dosažené vzdělání (v absolutních hodnotách)

Zdroj: vlastní výzkum

Ve vzdělání jsou shodné výsledky u středního s maturitou a VOŠ, VŠ, u každého tvoří 17 respondentek. Zbylé 3 respondentky uvedly střední vzdělání bez maturity.

Tabulka 2: Věk respondentek (v absolutních hodnotách)

	počet dotazovaných
do 30 let	15
31- 40 let	20
nad 41	2

Zdroj: vlastní výzkum

Nejpočetnější skupinu tvoří 20 maminek ve věku 31-40 let, hned za nimi následuje 15 maminek ve věku do 30ti let a nejméně je v kategorii nad 41 let, celkem 2 respondentky.

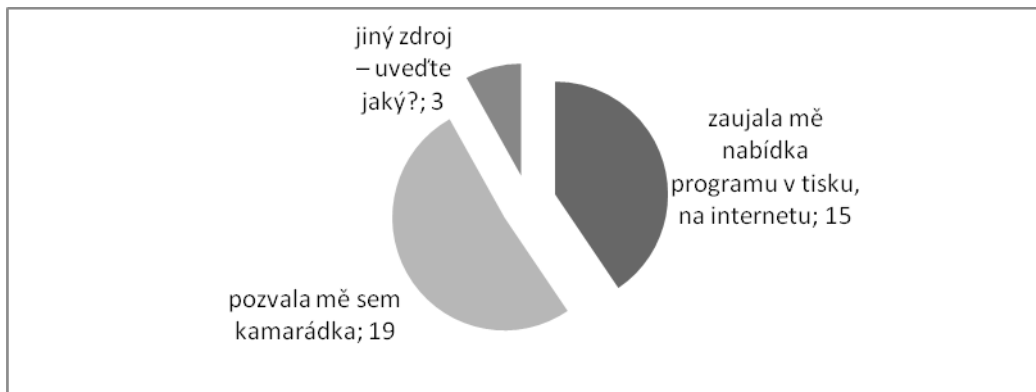
Tabulka 3: Počet respondentek na RD a v pracovním procesu (v absolutních hodnotách)

	počet odpovědí
jsem na rodičovské dovolené	32
Jsem zaměstnaná na částečný úvazek	2
jsem zaměstnaná na plný úvazek	2
jsem zatím bez zaměstnání	1

Zdroj: vlastní výzkum

Nejvíce zastoupenou skupinu tvoří maminky na rodičovské dovolené, je jich 32 , za nimi jsou shodně vždy 2 maminky na částečný a plný úvazek, pouze 1 maminka je zatím bez zaměstnání.

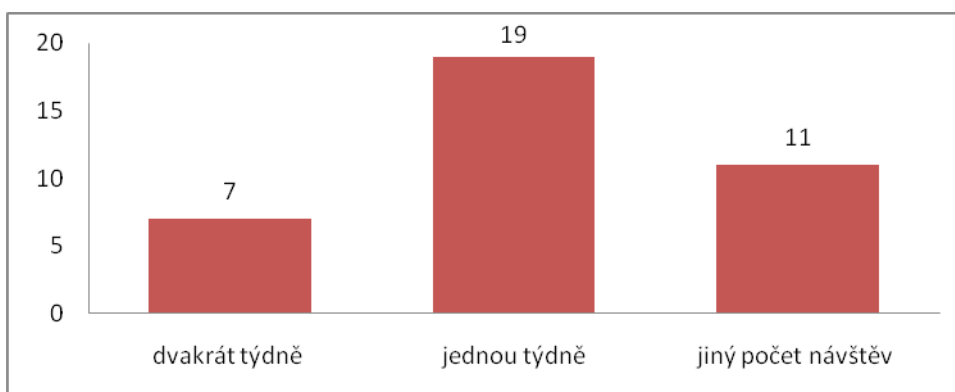
Graf 3: Zdroj prvotních informací o mateřském centru (v absolutních hodnotách)

Zdroj: vlastní výzkum

Z grafu vyplývá, že 19 respondentek přivedla do MC kamarádka, dále 15 respondentek zaujala nabídka v tisku nebo na internetu a nejméně uvedlo jiný zdroj – letáky u lékaře, přednášku, celkem 3 respondentky.

Graf 4: Četnost návštěv mateřského centra (v absolutních hodnotách)

Zdroj: vlastní výzkum

Nejčastější počet návštěv je jednou týdně, celkem 19 respondentek tvořících, dále jiný počet návštěv, který kolísal od příležitostných návštěv přes 1x za měsíc až k 1x za 14dnů, toto uvedlo 11 respondentek a celkem početnou skupinu 7 respondentek tvořily maminky navštěvující MC 2x týdně.

Tabulka 4: Splnění představ a požadavků maminek MC Zvoneček (v absolutních hodnotách)

	počet odpovědí
ano	28
spíše ano	9
spíše ne	0
ne	0

Zdroj: vlastní výzkum

Z tabulky jednoznačně vyplývá, že na tuto otázku odpověděly všechny respondentky kladně, z toho 28 uvedlo že ano a 9 respondentek uvedlo odpověď spíše ano.

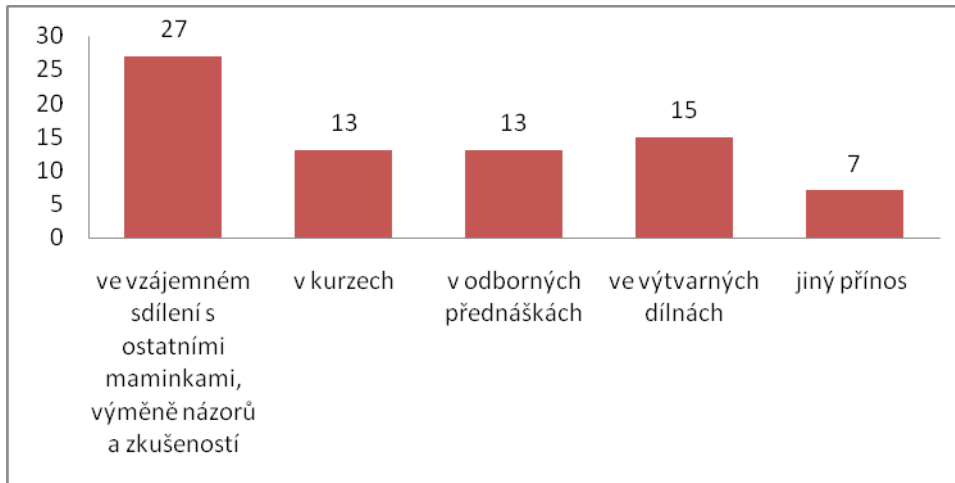
Tabulka 5: Pomoc MC při adaptaci dítěte na MŠ (v absolutních hodnotách)

	počet odpovědí
ano	13
spíše ano	2
ne	0

Zdroj: vlastní výzkum

Na tuto otázku odpovědělo pouze 15 respondentek, zbylé mají děti nenavštěvující zatím MŠ. Z tohoto malého počtu vyplývá, že 13 maminek uvedlo, že ano a 2 maminky uvedly odpověď spíše ano. Žádná respondentka neuvedla zápornou odpověď.

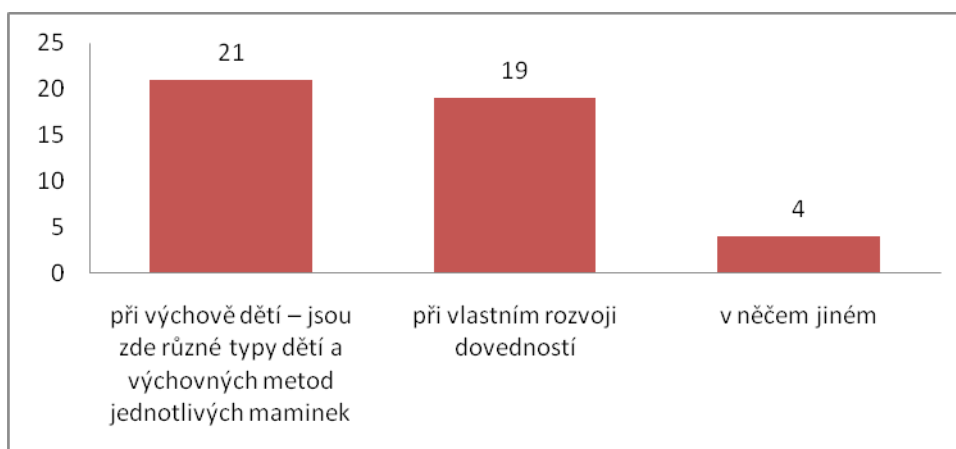
Graf 5: Největší přínos MC pro vaši rodinu (v absolutních hodnotách)

Zdroj: vlastní výzkum

U této otázky mohly dotazované maminky vybrat více odpovědí, této možnosti jich 18 využilo. Nejvíce odpovědí, celkem 27 bylo vzájemné sdílení s ostatními maminkami, výměna názorů a zkušeností, dále 15 uvedlo výtvarné dílny, shodně 13 odpovědí získaly kurzy a odborné přednášky a zbývajících 7 odpovědí uvedlo jiný přínos – kontakt dítěte s vrstevníky a společnou hru dětí, také socializaci pro maminky.

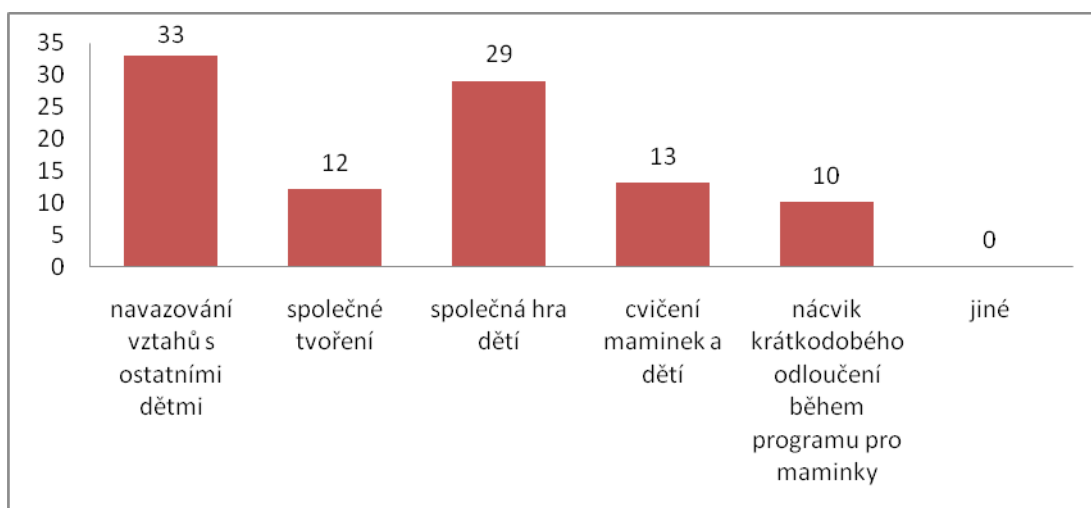
Graf 6: Vliv pravidelných návštěv MC na maminky v různých oblastech (v absolutních hodnotách)

Zdroj: vlastní výzkum

Z grafu vyplývá, že respondentky nejvíce ovlivňuje kontakt s ostatními maminkami a jejich různými výchovnými přístupy a zkušenostmi, tuto možnost uvedlo 21 respondentek a těsně za ní umístilo 19 respondentek rozvoj vlastních dovedností. Zbylé 4 uvedly jiné důvody: kontakt s ostatními dětmi, socializace pro dítě i matku, navazování vztahů mezi dětmi, vzájemné vztahy dětí ve skupině. U této otázky 7 respondentek uvedlo více možností.

Graf 7: Vliv pravidelných návštěv MC na děti (v absolutních hodnotách)

Zdroj: vlastní výzkum

Z grafu vyplývá, nejvíce je 33 odpovědí na navazování vztahů s ostatními dětmi, dále 29 označilo společnou hru dětí, dále 13 preferuje společné cvičení s dětmi, 12 odpovědí je společné tvoření, a 10 odpovědí je nácvik krátkodobého odloučení od maminky. Žádná respondentka neuvedla jinou možnost, ačkoliv jsem se na ní dotazovala.

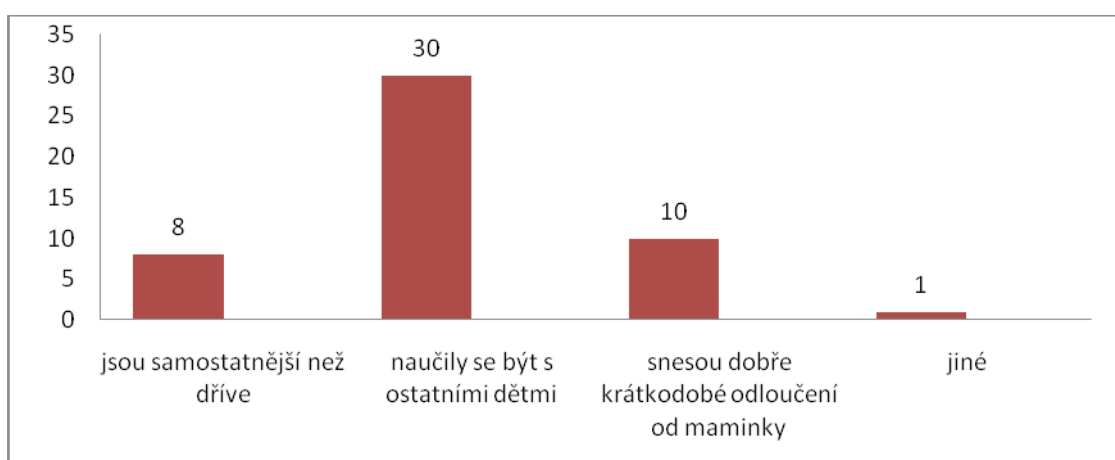
Tabulka 6: Chybějící aktivity v MC (v absolutních hodnotách)

	počet odpovědí
více odborných seminářů	2
více aktivit pro děti	6
neví	21

Zdroj: vlastní výzkum

Na tuto otázku 20 respondentek odpovědělo, že neví, 2 respondentky uvedly, že jsou spokojené a 6 řeklo, že jim nic nechybí. Ze zbývajících odpovědí 2 uvedly více odborných seminářů, 6 více aktivit pro děti a 1 odpověď byla něco jiného, bez uvedení konkrétního požadavku, takže byla přiřazena do kategorie „neví“.

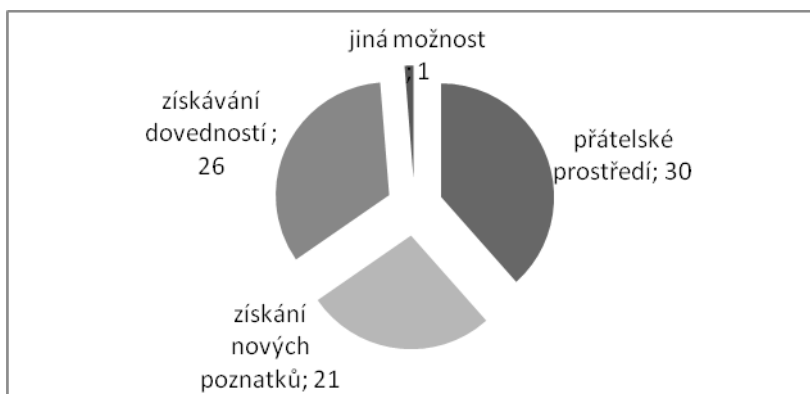
Graf 8: Největší změny u dětí pravidelně navštěvujících MC. (v absolutních hodnotách)

Zdroj: vlastní výzkum

Z grafu jasně vyplývá, že největší změnou pro děti je dovednost být společně s ostatními, celkem 30 odpovědí, 10 odpovědí bylo krátkodobé odloučení od maminky, 8 odpovědí preferuje větší samostatnost a jedna odpověď je zlepšení komunikace. Také v této otázce 10 respondentek uvedlo více odpovědí.

Graf 9: Největší přednosti MC Zvoneček (v absolutních hodnotách)

Zdroj: vlastní výzkum

Nejvíce, celkem 30 jich preferuje přátelské prostředí, dále 26 získávání dovedností a 21 odpovědí bylo získávání nových poznatků. Pouze 1 odpověď byla jiná – ocenění dobré přípravy na MŠ. U této otázky uvedlo 21 respondentek více odpovědí.

5. DISKUZE

Při výzkumu byla použita metoda řízeného rozhovoru, odpovědi jsem zaznamenávala do záznamového archu, který obsahoval 15 otázek, z nichž u některých mohly respondentky vybrat více odpovědí. Respondentky byly maminky navštěvující Mateřské centrum Zvoneček, z celkového počtu 37 bylo ve věkové kategorii do 30ti let, ve věkové kategorii 31-40 let a ve věkové kategorii nad 41 let. Bydlištěm respondentek bylo převážně město nad 10 000 obyvatel, pouze uvedlo bydliště do 3 000 obyvatel. Nejvíce z nich žije v panelovém domě, dále v rodinném domě a nejméně na podnájmu. Ve vzdělání byly shodné výsledky u středního s maturitou a VOŠ nebo VŠ, nejméně respondentek uvedlo střední bez maturity. Nejvíce respondentek je na rodičovské dovolené, pouze malá část pracuje na částečný úvazek, nebo plný úvazek nejméně jich je zatím bez zaměstnání.

O mateřském centru se nejvíce maminek, zhruba polovina, dozvědělo od kamarádek, dále menší polovina z tisku nebo internetu a pouze malá část z jiného zdroje – jednalo se o těhotenský kurz a letáčky v čekárně u lékaře, tyto odpovědi jsou shodné

s odpovědí vedoucí koordinátorky. Nejčastěji maminky navštěvují MC jednou týdně, více než polovina dotázaných, dále jiný počet návštěv, který je většinou nižší nebo nepravidelný a dvakrát týdně navštěvuje MC asi pětina maminek. Představy a požadavky maminek MC splňuje a to u převážné většiny bez výhrad, u menší části spíše ano. V MC Zvoneček maminkám program vyhovuje, protože 20 z nich odpovědělo, že neví, 2 uvedly, že jsou spokojené a 6 uvedlo, že jim nechybí nic. Ze zbylého počtu 2 chybí více odborných seminářů, 6 více aktivit pro děti a 1 uvedla, že jí chybí větší prostory. Vzhledem ke konkurenci dvou jiných mateřských center na malém městě (cca 30 000 obyvatel) je to velmi povzbuzující a potvrzuje vysokou kvalitu nabízených programů a činností.

Výsledky z tohoto polořízeného rozhovoru jsem porovnávala s kvalitativním hloubkovým rozhovorem s vedoucí koordinátorkou MC. Z tohoto rozhovoru vyplynulo, že podle ní je největším přínosem pro maminky kontakt s ostatními, vzájemné sdílení, popovídání a seberealizace v různých programech. Pro děti uvedla jako nejdůležitější jejich zapojení do kolektivu, společnou hru, nácvik určitého režimu a krátkodobého odloučení od maminky, tyto dovednosti jsou důležité pro úspěšné zvládnutí nástupu do mateřské školy. Pro tyto svoje tvrzení uvedla několik konkrétních příkladů ze své dlouholeté praxe. Jako neúčinnější propagaci s jistotou potvrdila osobní zkušenosti jednotlivých maminek, které, když jsou samy v centru spokojené, přivedou svoji kamarádku. Jako nejméně účinnou metodu propagace uvedla plakátky na veřejně přístupných místech. Tyto výsledky se shodují s vyhodnocením polořízeného rozhovoru s maminkami a jsou potvrzením její znalosti dané problematiky.

S odborného hlediska se k mateřským centrům vyjadřuje např. Matějček (8), který uvádí: „Mateřská centra mají z psychologického hlediska všechna plus. Už název „mateřská“ mnoho napovídá. Je to spíše jakýsi mateřský klub, či místo setkávání matek, jež jsou na „mateřské“ dovolené (Nic nebrání tomu, aby tam chodili i muži, pokud jsou to oni, kdo jsou na „mateřské“.) Berou tam své děti, o něž se tam starají samy nebo které si tam prostě po svém hrají, přičemž matky se spolu baví, někdy mají společnou práci, někdy společný vzdělávací program a svůj pobyt v centru si víceméně samy

organizují. Cílem je právě překonat určitou izolaci matky s malým dítětem a přitom nijak nenarušovat ono vzácné vzájemné pouto – tedy vlastně vyhnout se jslím a užít si svého mateřství naplno.“

Některé matky využívají služeb placené chůvy, která dochází pravidelně několikrát v týdnu do rodiny. Je to podle mého názoru dobré, když žena zastává nějaké významné místo, např. v politice, kde nelze skloubit péči o dítě a práci jiným způsobem, a zároveň práce ženu naplňuje a byla by nešťastná, kdyby o ni kvůli dítěti přišla. Dnes rodiče očekávají, že pečovatelka o jejich dítě je bude umět naučit např. malovat, zpívat, hrát na hudební nástroj. Většina rodičů si najímá pečovatelky přes specializované agentury, které si adeptky na tuto práci pečlivě vybírají. Jako optimální věk pro dítě se považuje 6 až 8 měsíců, starší děti si déle zvykají na novou tvář v rodině (28,29). Osobně považuji toto řešení jako nevhodné pro děti mladší tří let a zastávám názor, že každé dítě si zaslouží být v tomto věku se svojí maminkou celý den.

Rut Kolínská (14) poukazuje na problémy některých matek s návštěvou MC, kdy v jejich rodinách partner vidí MC jako zbytečnou ztrátu času na úkor práce v domácnosti. Často tím zakrývá obavy o nedostatečnou péči o sebe a své pohodlí a děti používá jako záminku. Některé z těchto postojů ilustrují příběhy z bulletinu sítě MC:

Irena patřila k pravidelným návštěvnicím MC, pobývala v centru 1x týdně se svou dvouletou dcerou, kdy se s velkou oblibou účastnila tvoření v kreativní dílně. Pomohla vždy, když bylo potřeba, ale jednou na žádost koordinátorky o mimořádnou pomoc odpověděla: „ Holky nezlobte se, to bych před manželem neobhájila, dalo mi dost práce, abych vůbec směla přijít dnes.“

Když Alena očekávala narození posledního syna, objevila nedaleké MC. Velmi brzy se z ní stala jedna z oblíbených osobností, vyzařovala klid a pohodu, ochotně pomáhala, kde bylo třeba. Všichni jsme obdivovali, jak se věnuje svým 3 dětem, na její popud byl zařazen přednáškový cyklus o výchově dětí. Jednou se svěřila, že jí manžel neustále vyčítá, že zanedbává děti tím, že s nimi chodí do centra. Tento názor mu podsouvá jeho matka, která tvrdí, že pořádná matka se o děti stará sama. A starat se

znamená mít navařeno, vypráno, uklizeno a dodržovat pravidelný denní režim téměř na vteřinu.

Rodiče dnes mohou volit mezi klasickou státní mateřskou školou, nebo soukromou se zaměřením např. na jazyky, sport nebo hudební výchovu. V některých školkách mají třídy rozdělené podle věku dětí, jinde jsou věkově smíšené. Ty mají výhodu v tom, že se od sebe nemusí rozdělovat sourozenci a starší děti jsou dobrým příkladem a pomocí pro mladší. Na druhou stranu ale v těchto třídách může být šikana zaměřená na mladší děti, které si učitelky nemusí včas všimnout (5).

Mateřské centrum je důležitou součástí lokálního prostředí daného města nebo vesnice, kde skupina lidí žijící na ohraničeném teritoriu uznává společné tradice, symboly, hodnoty, užívá stejných institucí a služeb, žije v jistém pocitu sounáležitosti a vnitřní bezpečnosti (16). Považuji za problém vznik dvou dalších MC na našem malém městě, kde vlivem krize mohou mít těžkosti se získáváním financí na provoz. MC Zvoneček už musí počítat s nižším rozpočtem než loni, což se odráží na jeho programu. Naštěstí má hodně nadšených příznavkyň, které dělají spoustu práce zdarma ve svém volném čase.

Na základě kvalitativního šetření jsem stanovila dvě pracovní hypotézy:

H1: Mateřské centrum plní podpůrnou funkci pro maminky a jejich děti.

H2: Děti, které společně s maminkami navštěvovaly MC Zvoneček, se snáze zapojily mezi vrstevníky.

6. ZÁVĚR

Při volbě tématu jsem si byla vědoma, že mateřská centra jsou novým způsobem trávení volného času pro maminky s dětmi na rodičovské dovolené, ale i v období po ní. S ohledem na tuto skutečnost bylo cílem této práce zjistit efektivitu a praktické důsledky návštěv mateřského centra pro maminky a jejich děti. Těchto cílů bylo dosaženo.

Vzhledem k použitému kvantitativnímu výzkumu byly hypotézy stanoveny až na konci výzkumného šetření:

H1: Mateřské centrum plní podpůrnou funkci pro maminky a jejich děti.

H2: Děti, které společně s maminkami navštěvovaly MC Zvoneček, se snáze zapojily mezi vrstevníky.

Některé otázky z dotazníku jsem položila i vedoucí koordinátorce při rozhovoru. Při srovnání odpovědí vedoucí koordinátorky a maminek jsem zjistila téměř shodné výsledky, což je důkazem profesionality a správného vedení MC. Její znalost potřeb a přání maminek i dětí navštěvujících MC Zvoneček je velmi vysoká a maminky ji dokážou ocenit.

Tato práce by měla sloužit jako určité hodnocení a inspirace pro další činnost MC Zvoneček, současně by mohla být použita jako studijní materiál pro nové koordinátorky a všechny maminky, které uvažují o založení vlastního MC ve svém městě. Samozřejmě by měla sloužit i laické veřejnosti, která se chce dozvědět o původu, smyslu a účelu MC pro rodiny s dětmi.

7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. ADLER, Iva. Sestra nebo bratr? *Psychologie dnes*, 2008, roč.14, č. 7-8, s.21-23. ISSN 1212-9607
2. ARENSOVÁ U., Jak mluvit s dětmi. *Rodiče*, 2008, č.3, s. 43-45. ISSN 121880X
3. BRIERLEY, John. *7 prvních let života rozhoduje*. 1.vydání.Praha: Portál ,1996, 111 s.ISBN 80-7178-484-2
4. CRABB, Larry. *Umění přiblížit se*. 1.vydání. Praha: Návrat domů, 2000, 208 s. ISBN 80-7255-019-5
5. ČAPKOVÁ, Michaela. Mateřská školka? Nedostatkové zboží. *Děti a my*, 2009, roč.39. č.1, s.41. ISSN 0323-1879
6. DITTRICHOVÁ ,Jaroslava – PAPOUŠEK, Mechtild – PAUL, Karel a kol., *Chování dítěte raného věku a rodičovská péče*.1.vydání.Praha: Grada Publishing, 2004, 192 s. ISBN 80-247-0399-8
7. DOHERTY, Wiliam J., *Kdo koho vychovává?* 1.vydání.Praha: Návrat domů, 2006, 132 s., ISBN80-7255-138-8
- 8.HAGR. Tatínek mi to ale dovolil. *Rodiče*, 2008, č.11, s. 44-45. ISSN 121880X
- 9.HOPPPER, Earl. Dobrá nenávist brání pomstě. *Psychologie dnes*, 2009, roč.15, č.1, s. 7-9. ISSN 1212-9607

10. Oblastní charita Havlíčkův Brod. *Program MC Zvoneček* [online]. 2007 [cit.2009-08-07]. Dostupné z: <http://www.charitahb.cz/>.

11. Síť mateřských center. *Co jsou mateřská centra*. [online]. 2009 [cit. 2009-10-07]. Dostupné z: <http://www.materska-centra.cz/mapa-stranek/>.

12. HUNTOVÁ, Susan. *Duchovní mateřství*. 1.vydání. Praha: Návrat domů, 1998, 154 s.

ISBN 80-85495-28-7

13. JANOŠOVÁ, Pavlína. *Dívčí a chlapecká identita, vývoj a úskalí*. 1.vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008, 288s. ISBN 978-80-247-2284-9

14. KOLÍNSKÁ, Rut. Zkušenosti, o kterých se nemluví. *Půl na půl*, duben 2008, 23 s.

Bulletin sítě MC

15. KRAMULOVÁ, Daniela. Mají prarodiče rozmazlovat vnoučata?. *Děti a my*, 2009, roč.39, č. 6, s. 28-29. ISSN 0323-1879

16. KRAUS Blahoslav–POLÁČKOVÁ Věra et.al. *Člověk-prostředí-výchova*. 1.vydání.

Brno: Paido, 2001, 199s. ISBN 80-7315-004-2

17. LEMAN, Kevin. *Sourozenecké konstelace*. 1.vydání. Praha: Portál, 1997, 224 s. ISBN 80-7178-152-5

18. MACDONALD, Gordon. *Být dobrým tátou*. 1.vydání. Praha: Návrat domů, 2002, 170 s. ISBN 80-7255-051-9

19. MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. 1.vydání. Praha: Grada Publishing, a.s.. 2005, 184 s., ISBN 80-247-0870-1
20. MEČKOVSKÁ, Magda. Nápady z mateřských center. *Půl na půl*, duben 2008, 23 s. Bulletin sítě MC
21. MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. 2.upravené vydání. Praha: Slon, 2008, 323 s. ISBN 80-86429-58-X
22. PFEFFER, Simone. *Rozvíjíme emoce dětí*, 1.vydání. Praha: Portál, 2003, 112 s. ISBN 80-7178-764-7
23. SMOLKOVÁ, Táňa. *Na cestě od lilie k růži*. 1.vydání. Praha: Maitrea, 2008, 136 s. ISBN 978-80-87249-02-4
24. STIEFENHOFER, Martin. *55 dobrých rad...když se vaše dítě vzteká*. 1.vydání. Havlíčkův Brod: Fragment, 2008, 46 s. ISBN 80-7200-649-5
25. STRASSMEIER, Walter. *260 cvičení pro děti raného věku*. 2.vydání. Praha: Portál, 1996, 296 s. ISBN 80-7178-103-7
26. ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě v předškolním období*. 1.vydání. Praha: Mladá Fronta, 2004, 76 s., ISBN 80-204-1187-9
27. TĚTHALOVÁ, Marie. Řeč dítěte se nedá vměstnat do tabulek. *Děti a my*, 2009, roč.39, č.1, s. 14-15. ISSN 0323-1879
28. VÁCLAVÍKOVÁ, Lenka. Povolání: politička. *Psychologie dnes*, 2008, roč.14, č.7-8, s.18-19. ISSN 1212-9607
29. WILKOVÁ, Scarlet. Pohlídejte mi dítě, prosím. *Děti a my*, 2009, roč. 39, č.1, s. 24-25. ISSN 0323-1879

30. WRÓBEL, Alina. *Výchova a manipulace*. 1.vydání. Praha: Grada publishing, 2008, 199 s. ISBN 978-80-247-2337-2

31. ZUZÁK, Tomáš. *Hledání vztahu jako základ pedagogiky*. 2.vydání. Olomouc: Votobia, 2004, 102 s. ISBN 80-86600-16-5

8. KLÍČOVÁ SLOVA

MATEŘSKÉ CENTRUM

PŘÍPRAVA DÍTĚTE NA VSTUP DO MATEŘSKÉ ŠKOLY

PODPORA RODIČOVSTVÍ

VZDĚLÁVÁNÍ MATEK NA RD

9. PŘÍLOHY

9.1. Záznamový arch pro řízený rozhovor s maminkami

1. Vaše bydliště

- a) cca do 3 000 obyvatel
- b) město do 10 000 obyvatel
- c) město nad 10 000 obyvatel

2. Typy bydlení jednotlivých rodin

- a) byt v panelovém domě
- b) rodinný dům

- c) podnájem
- d) ubytovna
- e) azylový dům

3. Nejvyšší dosažené vzdělání

- a) střední bez maturity
- b) střední s maturitou
- c) VOŠ, VŠ
- d) základní

4. Věk respondentek

- a) do 30 let
- b) 31-40 let
- c) nad 41 let

5. Počet respondentek na RD a v pracovním procesu

6. Zdroj prvotních informací o mateřském centru

- a) zaujala mě nabídka programu v tisku, na internetu
- b) pozvala mě sem kamarádka

c) jiný zdroj – jaký?

7. Četnost návštěv mateřského centra

a) dvakrát týdně

b) jednou týdně

c) jiný počet návštěv – jaký?

8. Splnění představ a požadavků maminek MC Zvoneček

9. Pomoc MC při adaptaci dítěte na MŠ

10. Největší přínos MC pro vaši rodinu

11. Vliv pravidelných návštěv MC na vaši rodinu v různých oblastech

12. Vliv pravidelných návštěv MC pro Vaše děti

a) navazování vztahů s ostatními dětmi

b) společné tvoření

c) společná hra dětí

d) cvičení maminek a dětí

e) nácvik krátkodobého odloučení během programu pro maminky

f) jiné

13. Chybějící aktivity v MC

14. největší změny u dětí pravidelně navštěvujících MC

15. největší přednosti MC Zvoneček

- a) přátelské prostředí
- b) získání nových poznatků
- c) získávání dovedností
- d) jiná možnost – jaká?

9.2. Co by mělo dítě zvládat před nástupem do mateřské školy

V současné době většina dětí mezi třetím a čtvrtým rokem začne navštěvovat mateřskou školu. Podle některých odborníků to není nutné, ale já se přikláním k názoru většiny, že je to téměř nezbytné pro zdravý vývoj a jako příprava na život ve škole. Co by se hlavně mělo dítě v předškolním věku naučit?

1. Žít podle určitých pravidel, která mohou být odlišná od těch v rodinném prostředí
2. Žít v kolektivu dětí, zvykat si, že věci nebudou vždy tak, jak si ono přeje, naučit se dělit o hračky, vyjádřit svoje potřeby a přání a učit se respektovat názor druhého
3. Odpoutat se od rodiny, dítě se učí, že je odvedeno ráno do školky, ale zároveň získává jistotu, že se pro něj vždy odpoledne vrátí. Pravidelný režim ho takto učí základním pojmům o čase.

4. Žítí s jinou autoritou, než jsou rodiče, kdy ráno dítě předají učitelce, která za něj přebírá zodpovědnost a zároveň mu určuje pravidla, kterými se musí řídit.

Na mateřskou školu by mělo být dítě určitým způsobem připravené. Už v období batolete by mělo umět přijímat do svého světa jiné lidi. Mělo by si umět s nimi hrát, respektovat to, co řeknou. Do jeho úzkého okruhu nejčastěji vstupují prarodiče, nebo tety, kamarádky maminky. Dítě by mělo také poznávat svět jiných dětí, mělo by si umět s nimi hrát, dělit se o hračky, půjčovat je, ale samo také půjčené věci vracet. Dítě se v kolektivu vrstevníků učí nové znalosti, nové hry, pohádky. Učí se také, že e musí někdy bránit a stát si za svým, což ho posiluje.(26)

9.3. Jednadvacet zásad

1. Většina mozkové kůry je při narození jako nepopsaná tabule, na niž budou zapisovány lekce zkušenosti včetně řeči. Povaha této tabule je určena dědičností.
2. Co je dobře a správně založeno v malých dětech, také v nich pravděpodobně zůstane.
3. Roky od narození do puberty jsou rozhodujícím obdobím, kdy schopnost učit se je na nejvyšším stupni pohotovosti.
4. Ač se celkově zdá, že za tvárnost mladé lidské mozkové kůry platíme, může právě její časná přizpůsobivá tvárnost přinést velký prospěch v učení. Zároveň je důležité zjistit případné zrakové a sluchové vady brzy, podle možnosti ve dvou letech či dříve. Umožňuje to poskytnout radu a léčbu v době, kdy je ještě velká naděje na zlepšení.

5. Růst mozku je spjat s růstem těla, proto podpora co nejlepšího celkového tělesného vývoje v období do druhých či třetích narozenin může nejlépe zajistit dobrý vývin mozku.
6. Rozhodující vliv nemá strádání v časném dětství samo o sobě, nýbrž až spojení nepříznivých okolností, včetně obtíží v těhotenství, které společně přispívají k narušení mozku a intelektu.
7. To, jak mozek pátrá v prostředí, ať již po obrazech, zvucích nebo dotecích, není nahodilé tápání, nýbrž vyhledávání náznaků vzorce. Právě při vyučování a učení jsou souvislosti faktů zesilujícím momentem při porozumění a zapamatování.
8. Mozek je při narození připraven učit se řeči.
9. Člověk si vyvinul velkou schopnost nápodoby a nejmocnějším výukovým nástrojem je příklad rodičů a učitelů.
10. Je třeba organizovat dívkám více početních, pokusných a prostorových činností tak, aby se učily pomocí praktického zacházení a experimentování stejně, jako se učí řeči.
11. Je prozíravé postupovat tak, aby se využívalo schopností obou hemisfér. Procvičováním zpravidla nedostatečně užívané pravé hemisféry lze zlepšit výkonnost obou.
12. Dítě se neučí z pasivně vnímané rozmanitosti zážitků, nýbrž z výsledku činů, které samo iniciovalo.
13. Všechny druhy hry jsou zřejmě důležité pro rozumový, fantazijní a citový vývoj dítěte a mohou být nezbytným krokem k dalšímu vývojovému stadiu.
14. Mozku prospívá rozmanitost a stimulace. Jednotvárné okolí, hračky, které nepodněcují fantazii dítěte, výstavka, která je ve třídě příliš dlouho, jsou mozku brzy ignorovány.

15. Účelem vyučování a učení je vytvořit v mozku model, který je založen na poznání, a přitom je dostatečně přizpůsobivý, aby umožnil zvládat situace, s nimiž se člověk může setkat.
16. Tím hlavním, co lze o lidské paměti po stoletích intenzivního zkoumání říci, je, že každý jev musí být umístěn do strukturovaného vzorce, jinak bude rychle zapomenut.
17. Tajemství zvládnutí pravopisu souvisí se schopností osvojit si uspořádání písmen.
18. Dítě si pamatuje jen ty věci, kterým věnuje intenzivní pozornost. Nic z toho, co opomíjí, zřejmě nezanechá v mozku paměťovou stopu.
19. Dítě má nedostatek spánku tehdy, když je další den zjevně unavené. Unavené dítě si nemůže patřičně hrát, explodovat a učit se.
20. Je spravedlivé zacházet s odlišnými jedinci odlišně, pokud se s každým zachází tím nejlepším způsobem.
21. Naše zkoumání inteligence nemůže vystihnout všechny tyto vlastnosti – pozornost, vůli, oblíbenost, vytrvalost, vzdělavatelnost a odvahu – které mají tak důležitou úlohu ve školní práci i v pozdějším životě. Život není ani tak soupeřením inteligence jako zápasem povah.(3)

9.4 Program MC Zvoneček

Program Mateřského centra Zvoneček

na ZŠ Nuselská 3240, Havlíčkův Brod.

Maminky se mohou realizovat při tvorbě různorodých programů a děti si mohou pohrát v herně s hezkými hračkami, sklouznout se na skluzavce, popojet na různých odstrkovadlech, prolézt si prolézačkami a pohrát si s ostatními dětmi.

Přineste s sebou přezůvky pro sebe a své dítě. Informace na tel.: 777 736 068, 569 428 438,

e-mail.: zvoneček@charitahb.cz, www.charitahb.cz

PRÁZDNINY

červenec a srpen

pondělí a středa 08:30 – 11:30 VOLNÝ PROGRAM pro rodiče s dětmi

pondělí 17:00 – 18:00 TĚHOTENSKÉ CVIČENÍ

čtvrtek 08:45 – 09:45 BŘIŠNÍ TANCE - ZAČÁTEČNÍCI

10:00 – 11:00 BŘIŠNÍ TANCE - POKROČILÍ

01 .07. 16:30 – 18:00 ŠESTINEDĚLÍ A PÉČE O MAMINKU - MUDr. Švarcová Ivana

Přihlášky se zálohou do 26.6.

13.07. 15: 00 – 17:00 RELAXAČNÍ MASÁŽE MAMINEK LÁVOVÝMI KAMENY

s hlídáním dětí. Objednávky po dohodě

15.07. 09:00 – 11:00 RELAXAČNÍ MASÁŽE MAMINEK LÁVOVÝMI KAMENY

s hlídáním dětí. Objednávky po dohodě

20.07. 16:00 – 19:00 PEDIG – OŠATKA S VYPLÉTANÝM DNEM a mořskou trávou

Vstupné 250,- Kč. Přihlášky se zálohou do 13.7.

27.07. 16:00 – 19:00 PEDIG – OPLÉTÁNÍ LAHVE – s sebou láhev a pevný provázek

Vstupné 250,- Kč. Přihlášky se zálohou do 27.3.

29.07. 15:00 – 17:30 ZÁKLADY STROJOVÉHO ŠITÍ PRO ZAČÁTECNÍKY

Přihlášky do 24.7. Vstupné 60,-Kč

03.08. 16:00 – 18:00 SAVOVÁNÍ a MALOVÁNÍ NA TEXTIL – dekorování textilu

Přihlášky se zálohou do 29.7. Vstupné 80,-Kč

07.08. 10:00 – 12:00 NEDOKLUBKO - setkávání rodičů s nedonošenými dětmi

17.08. 16:00 – 20:00 PEDIG - VELKÝ OVÁLNÝ KOŠ

Vstupné 300,- Kč. Přihlášky se zálohou do 12.8.

17.08. 15:00 – 17:00 RELAXAČNÍ MASÁŽE MAMINEK LÁVOVÝMI KAMENY

s hlídáním dětí. Objednávky po dohodě

19.08. 09:00 – 11:00 RELAXAČNÍ MASÁŽE MAMINEK LÁVOVÝMI KAMENY

s hlídáním dětí. Objednávky po dohodě

24.08. 16:00 – 20:00 PEDIG – OŠATKA SULTÁNEK S COPÁNKEM.

Vstupné 300,- Kč. Přihlášky se zálohou do 19.8.

24.-28.8. 09:00 – 11:30 LETNÍ KONVERZAČNÍ KURZ

ANGLIČTINY pro mírně a středně

pokročilé s hlídáním dětí, zaměřené na opakování a rozmluvení se po prázdninové pauze, případně po dlouhodobé pauze. Kurz je možný uspořádat i v jiných termínech,

a i v odpoledních hodinách. Cena kurzu 1.000,- Kč. Přihlášky do 14.8.

14.09. 16:00 – 20:00 FIMO – základy zpracování millefiori technikou – výroba šperku.

Přihlášky se zálohou do 31.8.(10)